

AJUNTAMENT DE LES BORGES DEL CAMP

XII Premi Literari Sant Jordi 2001

PREMI NARRACIÓ

De què parlàvem? de Magí Pàmies Anguera

© Text: Magí Pàmies Anguera

© Edició: Ajuntament de les Borges del Camp

De què parlavem?

Doncs sí, Rossendo, fas bé de preguntar-m'ho perquè casualment jo hi era. I ningú te'n farà cinc cèntims millor que jo. Jo ho he vist amb els meus propis ulls. De vegades la tafaneria et porta als llocs més insospitats o t'aboca a formar part de la història de manera inexorable i, avui, a mi m'ha passat. Ningú m'hi havia cridat, però allí hi era.

La nit abans cap senyal al cel podia fer pensar que ens llevaríem amb un trasbals de tal magnitud, però els fets són així de contundents Rosendo, i no deixen que ens hi avancem ni els modelem al nostre gust. Pobra Mare Naturala si ens deixés entaforar-nos en els seus designis i capgirar-li els seus plans, pel simple fet de que a nosaltres això o allò avui no ens va bé. Ja ho diu la dita que “mai plou a gust de tothom”. I sort en tenim de no poder fer-hi res. Si per bestieses i nimietats les famílies es parteixen i no es parlen i es fan morros de per vida, què passaria si designis superiors estiguessin sota les nostres capritxoses i volubles voluntats, esperant de quin peu avui em llevo o amb quina cara m'he mirat al mirall. Res; millor que tot segueixi el seu curs i que el Sol continuï sortint per Llevant –que per això es diu Llevant- i cada dia es pongui per Ponent – que també per això es diu Ponent- i nosaltres a seguir el seu curs, ve-t'ho-ací, que sempre ha estat així i seguirà sentt'ho fins a la fi dels temps.

Però tornem a lo que et deia, Rossendo. Potser sí que la tarda havia estat d'un caire més aviat esquerpa, amb uns bromots negres d'aquells que presagien, qui sap lo, i que van tant bé per predir grans hecatombes quan

aquestes ja han passat i tothom s'hi veu amb cor de afirmar que ell ja ho havia dit ahir, aquí mateix, al bar, o que l'home del temps de la tele ja havia insinuat alguna cosa. Però el cas és que tothom se'n va anar al llit com cada nit i que a mi ningú no em va dir res de res. A vegades penso que potser no m'ho diuen perquè no hi dono peu. A mi, tot això de les prediccions no m'ha fet mai cap gràcia, saps?. Cap d'elles: ni les dels molt assenyats i millor informats Pió o Molina –mira, ara em ve a la memòria l'entranyable Antonio Castejón, que al Cel sia,-, ni la dels vells de casa que indefectiblement cada any, veuen passar aquell nuvolet amb forma de “carbasseta” o que un trenyí es posa entremig de l'enforcat que formen el morro dels Codolars i la cresta de Rocabruna. Quasi res. Potser serà que des de casa meva no el puc veure l'enforcat prodigiós, ni tinc la fe suficient per sortir cada dia a buscar-lo i consultar-li els mals averanys o bonaventures que se'ns acosten. Mira Rossendo, cadascú amb les seves dèries, que prou complicada tenim ja la vida com per embolicar-nos-la més. Som fills d'un temps i val més ser-li fidel. Però ja et dic jo que tampoc les inefables i més que científiques previsions dels nostres “homes del temps de tevetrès” no m'han fet mai patxoca. Què passa!. És que no en tenim prou amb haver de patir els tremolins i el petà de barres de les traïdores matinades fredes d'aquest mes de març esbojarrat, que ja ens havia donant peixet amb un tast de bones soleiades com si estiguéssim a primers de maig, quan de sobte i traïdorament ens espeta en tota l'espinada un calfred de rigorós hivern, com per haver de sentir-ho per la tele des de dimarts de la setmana passada i haver de patir-lo mentalment?. I au, a tornar a capgirar armaris; tot just la dona ja havia desencapçat els *sueters* i caçadores de mig temps perquè els termòmetres –quin altre instrument de

tortura aquest- ens albiraven un tast de la cobejada primavera, que ens cal recuperar les camises de franel·la, els pantalons de pana dobla i els anoracs de plumó de ves a saber què. I els esquís, per si un cas. El fred se sent, Rossendo, sí, però no pel forat de l'orella, sinó pel clatell i cuixes amunt si no vas prou abrigat. No cal que l'esperem, ja arribarà sol, ja sap el camí; i a fe que no l'esquivarem pas per molt que correm. A casa sí, es clar. A casa, avui dia, hi ha calefacció, gràcies a Déu; central o perifèrica, tant se val, però estem calents. Llavors a què venen tants escarafalls mentre estem repapats al gran sofà, de la saleta a 28 graus (sobre zero, es clar, i Celsius, no cal dir) i esgarrifant-se quan el Picó de torn ens insinua que “s'acosta un front fred associat a una massa d'aire polar que tot passejant per mitja Sibèria ens ve a veure com de visita de compromís, cinc minutets, però que, ai! com baixaran els termòmetres? (als Pirineus; ho ha dit; molt fluixet però ho ha dit)”. Que potser no tenim termòstats per continuar a 28 graus?.

Sí, Rossendo, ja ho sé que no m'hauria de sulfurar tant per aquestes vestieses, però es que noi, no hi puc fer més. Hi ha cada enze, pel mon!

I tornem allí on érem. Doncs potser sí que feia un temps molt rúfol i algú havia vist passar la “carbasseta” però, manoi!, lo del matí no era pas de preveure. Jo no recordo altre fet que em reportés tants records i vivències del passat. Mira que encara soc jove, o almenys els de la nostra edat així ho creiem -no, noi?- però a la memòria servo tres o quatre fets o sensacions que no crec que se m'esborrin mai més de la meva vida. Son aquells fets que et marquen per sempre, per bé o per mal, i que quan la conversa sembla que t'hi porti no dubtes

ni un moment en evocar-los una i altre vegada, creient - o volent creure- que els teus contertulians no ho han sentit mai i que els hi causarà impressió sentirho, la mateixa que et va causar a tu quan et va succeir. I els hi espetes. Una i un altre, i un altre vegada, i ells primer t'escolten amb fingida admiració –no és pas una de les virtuts més esteses l'admiració vers l'altre, ja ho saps, més aviat al contrari- després amb fingida atenció, més tard amb sincer estupor al comprovar com aquella vella historia, per ells més que coneguda, va transformant-se amb el temps fins a no tenir res a veure amb lo que s'explicava poc després que succeís. I lo més dolorós es que ningú ens ho diu i que potser ens acabarem creient tot lo que estem ara explicant. I això que sempre presumim de memòria; sempre diem allò de “jo recordo que.....” i, no t'has fixat que molt cops ni massa clar tenim aquest record i que fins i tot l'anem refent i reconfigurant a mida que l'evquem?. I que segons contesti el contertulià de torn així el retocarem encara més nosaltres per tal de quedar bé?.

Records?,..... més aviat jo en diria sensacions. Mira, jo tinc una teoria, Rossendo, que em sembla que no te l'he explicada mai. Alerta!, Rossendo. Escoltem bé perquè em penso que al final em donaràs la raó. Ja ho veuràs.

Al fi i al cap el records no son més que reaccions químiques del nostre organisme que, canalitzades degudament pels nostres sentits a través d'un sistema nerviós extremadament complex -fins i tot pels més experts- arriba a produir petites descàrregues elèctriques en algunes dels milions de neurones del nostre inescrutable i alhora fascinant cervell i que els hi provoca, de nou, reaccions químiques més o menys conegudes i que fan que aquella misèria de

matèria orgànica mantingui aquestes noves condicions per un llarg període de temps..... Déu n'hi do!.... I no ho semblava, eh?. I ara jo et pregunto: després de resseguir aquest tortuós i dolorós camí, encara creus que quan recordes coses, son realment les coses que en aquell moment vas “veure”?; o millor seran les coses que en aquell moment vas “viure”? . I, fixa-t'hi que “veure” i “viure” son dues paraules molt diferents; només per una lletra, però molt diferents. Ves qui ens ho hauria dit de una simple “i” o una simple “e”; però és així i ni tu ni jo no ho canviarem, ho sento noi, però és així i així serà fins a la fi dels temps –em sembla que ja ho havia dit això, no?. Sí?. Bé doncs.

Dèiem que... Rossendo, si et sembla que et perds m'ho dius, he!, que tornaré a començar, sents?. Doncs deia que “veure” és lo que el sentit de la vista percep, mentre que “viure” és lo que la suma de tots els sentits i la nostra intel·ligència perceben; i això és lo que realment ens queda a la memòria. Com s'explicaria doncs que dos o tres que s'han trobat en un mateix lloc i en un mateix moment, rememorin per separat i al cap dels anys coses força diferents, fins al punt d'explicar versions contraries d'un mateix fet?. Per això, sovint quan sento encetar una conversa amb la magrejada expressió “recordo que un dia.....”, mau!, dic. Aquí hi haurà “cuento”. I llavors venen les inefables i sempre oportunes històries de la “mili”, de les terribles nevades del cinquanta-i-no-sé-quants, que fluctuen entre els dos metres i els “a mi m'arribava quasi a la cintura” –malaguanyats jugadors de bàsquet que teníem de més de dos metres, si ens creiem les dues versions-, de les navegacions any sí any també amb unes caixes per la riera d'aigües perpètuas –quan les dades oficials parlen de cabals que no s'apartaven gaire dels d'ara; escarransits o secs com l'espart quasi

sempre o esbojarrats i desfermats cada quatre anys i que, ja em diràs qui és el guapo que hi navega; aniria de pet ell i caixa a empotrar-se sota el pont de la via. I això que ells “se’n recorden”. Com ens els podem creure si ni ens creiem lo que hi ha escrit en els llibres...

Sí, noi, tens raó, Rossendo. Me n’he anat una mica fora del tema. Però és que hi ha coses que si no s’expliquen quan toquen, després no entendras res de lo que ve darrera. On havíem quedat?. Ah!, sí.

Tot just s’havia post el Sol –ho intuïa més que no pas ho veia - el Serè va prendre força i, per uns moments semblava que tot ho havia d’esbandir. Sort en tenim d’ell a la contrada, prou que ho saps. És qui ens porta aires nets i vista clara i qui, delerós de complaure’ns, no falta mai a la cita per fer dissabte de terbolines marineres, nuvolades passatgeres o més d’un mal bromall de qualsevol petroquímica que se’ns voldria encastar al campanar o entaforar-se per les golfes. Té una pega però –i no tot pot ser a favor, és clar-. Si el bromall és de tempesta i li ve de gust alleugerir pes al damunt de casa nostra, poc li deixa; dues gotetes i a passeig. Ell neteja i ho té molt clar, i ho deixa molt clar. A casa deien que perquè aquí ploqui ha de venir –no deien el què, però jo suposo que era l’aigua- del coll de Balaguer; si ve d’allí aigua segura. I potser sí que és així; veus, amb això hi crec més que amb el trenyí enforquillat o amb la carbasseta viatgera; això, de casa estant, sí que ho he pogut veure jo. Però per molt coll de Balaguer que sigui el portal d’entrada, nano, ni cinc minuts!; xiulet d’avís a la primera i agafeu-vos fort que ell ja arriba: portes que baten, bosses que volen, envasos que rodolen, brancams que es blinquen, pentinats que

s'esborrifien i fulles, moltes fulles, a cents, què dic a cents a milers, a miríades corrent desesperades en un viatge frenètic que ni elles saben on les porten. Jo sí que ho sé i els d'aquell carrer també ho sabeu, eh Rossendo?, d'ara i de sempre; ho sabien ja els vells i revells que el no patir perquè no et batin les portes té el seu peatge i no n'és altre que ser el jaç de repòs de la gentada voladora que el Serè us hi ha portat. Un carrer recerós, per molt polit que sigui el veïnat que hi convisqui, esdevindrà una immensa catifa de fulles suaument assentada. Serà motiu de comentaria dia rera dia, any rera any, de cada un dels vianants que per allí passin, encara que ho hagin vist de tota la vida. És tot un espectacle, pels qui no hi vivim es clar, però per vosaltres els de casa, pels del carrer, no et dic res treure tot aquell envolum amb bosses de la brossa. Abans no hi era aquest problema, tu bé ho saps prou. Qui més qui menys tenia un ruc o bé una mula –“Joseps Joans i ases n'hi ha per totes les cases”, recordes?- i bé s'apressava per ensacar quatre manats de fullaraca per fer-li el jaç a l'animal i en un tres i no res allò quedava més net que una patena i a punt per rebre la propera colliteta així que al nostrat Serè li vingués de gust tornar. Fins i tot algú – ja saps de qui parlo-, si tenia la sort que la marrada la fessin davant de casa seva, obria les portes de l'entrada de bat a bat i, ja fos a cops de pala o de forca, ja fos amb un rasclat o una escombra, l'embotia porta endins cap a l'estable fins que la bèstia deia prou. Eren altres temps. Ara no hi ha ni rucs ni ases per les cases, i si ens descuidem d'aquí a poc ja no hi hauran ni Joseps ni Joans. Què hi farem.

Però deixa que t'expliqui quan anava a dormir, que ja li toca, i tu estaries aquí pregunta que pregunta i no acabaríem mai.

A lo que anàvem. Que m'escoltes, Rossendo?.

No!. És que em semblava..... Doncs deia que amb serenet o sense el fet és que aquell vespre no estava per gaires romanços, doncs la nit abans me n'havia anat a jeure més tard de lo habitual. La son ja em vencia davant de la truita que tenia al plat -res, d'un ou i amb poca sal, ja m'han trobat dos cops la tensió alta- i no feia nit per sortir a estirar les cames, com poques n'hi fa en un més de març. Doncs, "a la taula i al llit al primer crit", vaig pensar, i tant bon punt vaig agafar la forma del matalàs ja *xurrecava*, tant de cara endins com de boca en fora, perquè jo ronco saps?. Sí, Rossendo, i es veu que molt, segons diuen, es clar. Jo no hi soc per comprovar-ho i amb això com amb d'altres coses te n'has de refiar del veïnat més proper: els de casa no se n'estan de recordar -t'ho a la més mínima ocasió que tenen i alguns més que d'altres, i amb punyeteria, com aquell qui no diu res però, au!, "aquí la tens.."; pren-te-ho com vulguis. Els més forans, els veïns del carrer, no t'ho diran a la cara, però ja s'encarreguen de fer-ho córrer per les botigues, tertúlies associatives o xerrades de cafè. En aquesta taula on som tu i jo ara, Rossendo, ja a corregut més de dues i més de tres vegades; però a la cara, ni mu!. I a l'estiu, amb finestres i balconades obertes a pleret, demana!; veïns i passavo lants nocturns, que d'aquests cada dia n'hi ha més. Però què hi farem si la Providència m'ha dotat d'aquesta caixa i d'aquests pulmons. No home, no!.,. No vull dir la meva dona; vull dir la Naturalesa, home!. És que tot t'ho han de donar pastat a tu!.

Doncs sí noi. Tal com t'ho deia. M'havia llevat com cada dia, no abans de les sis ni més tard de les nou, a una hora prudent i mesurada a la vegada, tal

com s'escau a qui se suposa pare de família, recta i responsable; a qui el veïnat té per home assenyat i diligent, complidor dels seus deures i defensor dels seus drets, caut, reservat i prudent, però també murri, irònic i mesuradament bromista. Un *gentelman* quan s'escau i un plebeu quan ho vol. No fassis aquesta cara, home!. No parlo de mi; parlo de l'hora en que em vaig llevar. Lo demás ha vingut a tomb i, mira, aquí queda. Si parlem de l'hora de llevar-se ja saps que no soc dels que presumeix de matiner; a mí els llençols se m'enganxen un dia rere l'altre. Alguna cosa tenen que no soc capaç de desxifrar i que em tenen atenallat cada matinada, és igual que sigui fresca o no. L'embolcall de la tela calenta del llençol m'embriaga i em transporta més enllà de la prosaica realitat del raspall de dents i la brotxa d'afaitar, ambdues figures hieràtiques i immutables dia rera dia esperant-me traïdorament a la pica del lavabo. Com pot un home llevar -se amb ganes i il·lusió quan sap que inexorablement ha de passar pel convulsiu respalleig de dents com si només en una nit, una miserable nit, tota la ronya de la casa li saltés a la boca i s'apoderés de les seves sofrertes dents i genives, altrament immaculades només vint-i-quatre hores abans . I què en direm de la rasurada perpètua des que vaig voler començar a ser gran i vigilava dia a dia amb la cara amorrada al mirall la presència més que minsa del primer agosarat element capil·lar per vestir-lo, navalla en mà, fins a escapçar-lo de soca-rel i no tornar-lo a veure mai més. I mira que m'ho dic de vegades: desgraciat!, que ets un desgraciat!; que no sabies que amb aquesta malèvola pràctica, ni segaves de soca ni segaves d'arrel i que, a demás, li ensenyaves a reaccionar a temps i recloir-se dins el poro de la pell al més lleu senyal de tibantor?. Mira on hem arribat. Maquinetes d'afaitar d'una, dues i fins a tres fulles treballant totes a

l'ampolla per arrabassar miques i més miques de corpúscul capil·lar a mesura que es va arronsant cap a dins de la pell. I el resultat?: dons demà tornem-hi!. Ves si no t'hagueres pogut quedar quietet en la teva adolescència i ara no hauríem de patir tant per les fulles "desechable", els gels "biforxeif", els "afterxeif", les brotxes de pel de porc, les barretes per tallar hemorràgies o les minitirites per quan les "barretes-talla-hemorràgies" ja no son prou pels desperfectes que la pressa i les mans maldestres han infringit al nostre rostre.

I com vols que un home es llevi amb il·lusió i amb ganes de cantar a la vida i "al Sol que nace dia a dia", com en temps de la Masiel?. Entre la sensació de brutícia que t'encomana el raspall de dents i el pànic a l'amputació de les fulles d'afaitar, entens perquè m'ha de costar tant de llevar-me al matí?. A la nit sí, veus. A la nit soc un altre home, a la nit no em ve de una hora. Per a mi, Rossendo, a partir de les onze de la nit comença el dia. Soc molt modern jo -pel que sembla- i de fa ja molts anys. D'abans dels "afterauers" que jo ja feia de la nit dia i em semblava que aprofitava més el temps quan ningú em podia molestar ni em podien donar encàrrecs per telèfon, perquè-enten-ho Rossendo- si algú també està despert a aquestes hores no gosarà trucar-te, no estaria bé-, Ara quan els meus fills surtin de nit fins a les quimbambes, ja no hauré de patir d'insomni, ja hi estaré acostumat i a demés aprofitaré el temps. Per cert que això de les quimbambes cada dia deu quedar més lluny, per que si abans hi anàvem i tornàvem abans de les onze i ara no poden tornar que no siguin les cinc o les sis, renoi si l'han posada lluny!. Noi, és evident que vivim en un món cada dia més obert, quasi ja no sabem ni on són els límits.

Doncs com t'anava dient, devien ser prop de les set –per damunt o per sota, ves, tant li fa!- que la radio despertador ja m'havia engegat tota una bateria de notícies del tipus “catalunyainformació”, d'aquelles que amb una hora te les aprens de memòria i les pots anar recitant a la gent del baret o la cafetera comunitària mentre et prens el cafè amb llet i pasta –si el luxe del local ho permet- . Ella sí que s'havia llevat a les sis -la ràdio em refereixo i alguns dels qui parlaven ja ho devien haver fet a les cinc o abans; això encara em costa de creure-m'ho ara, però sembla que sí que és veritat. I va ser a les set justament quan ja vaig veure més negror de la que de per sí predomina en aquestes hores els demás dies; el Sol era a punt d'eixir del seu immens tàlem terrenal i els núvols, que en l'horitzó ens priven cada matinada de veure la sortida neta de l'Astre Rei, s'anaven descorrent en el seu pas com si de vels de seda es tractessin. La llum d'avui era esmorteïda, el gris fosc i el blau pu jat dominaven el firmament des de la finestra estant del meu dormitori; a mi m'agrada. Voldria cada dia amb unes hores de dia gris, amb unes hores de guspireig suau, talment el repixar més obscè que del cel se'ns pot enviar. Fa goig; a mi em fa goig. I m'anima a sortir de casa per copsar la sensació agredolça de sortir i no sortir, de marxar d'un teulat per posar-me solta un altre, perquè aquest cel gris em dona la sensació de estar a cobert, de seguir estant a casa. Surto de un sostre sec per passejar-me per un de humit, calador, si molt m'apures, però sostre amic a la fi. Ves, son manies meves, que vols fer-hi, tothom en tenim de manies, no?.

Ara que parlem d'això; ho has sentit a les notícies que n'han enganxat un altre?; ho sabies?... No?.

Sí, ja sé que no era això del que parlàvem però, ves què t'importa a tu el que he fet jo aquest matí?, eh?. És cosa meva, no?, doncs no siguis tant xafarder, recoi Rossendo, que ja t'assembles a ton oncle. Lo meu és meu i tu no en tens que fer res. I ja està!; no se'nparli més!, ostres!. Ja m'has fet empipar!.

Jo?. Que no sé mai del què parlo, jo?, que d'una cosa me'n vaig a l'altre?. I tu què?. Eh?; si tu et passes tota la tarda sense dir ni ase ni bèstia, ni *sisquera* per donar-me una mica de conversa. Si sempre he de ser jo qui porti la veu cantant.

I deixa de llegir el diari quan et parlo, que és de molt mala educació!.

.....(*mut*).....

Per cert, Rossendo.....

De què parlàvem? .

Magí Pàmies i Anguera